

Orta asyryň isterik şäheri: Keýptaun

Category: Kitapcy,Taryhy ýerler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Orta asyryň isterik şäheri: Keýptaun ORTA ASYRYŇ ISTERIK
ŞÄHERI: KEÝPTAUN

Masa dagyna çykandygy bilinýän ilkinji ýewropalylar гämileri 1503-nji ýylda Hindistana barýan ekipażyň düzümindäki Antonio de Saldanhanyň baştutanlygyndaky deñizcilerdi.

Ýewropalylar tarapyndan ýüzlerce ýyllap gottentot diýlip tanalyan ýerli halkyň çarwa padymalar bilen frakalary bardy. 1510-njy ýylда birnäçe portugaliýalynyň öldürilen erbet çaknyşygy bolup geçipdir.

Şeýle-de bolsa, ýewropa gämileri 1647-nji ýylда «Haarlem» golland gämisi bogazda heläk bolanda, agyz suwy we et üçin Table bogazyna süýşüp başlapdyr.

Ölmän galanlar ýeriň hasyllydygyny we singa garşy gök önumdir ir-iýmiş yetişdirmek üçin amatlydygyny aýtmak üçin Gollandiýa gaýdyp geldiler, ýerli ilat bolsa aýdylyşy ýaly adamhor taýpalar däldi, gaýtam dost-dogan ýaly mylakatly çemeleşilse, olary hristianlyga geçirip we hyzmatçy ýerine ulanyп bilerdiler.

Bulara görä 1651-nji ýylда Gollandiýanyň «Gündogar Hindistan» kompaniyasynyň «Seventeen» şahamcasynyň ýolbaşçylary Keýptaunda gämilerini suw-azyk üçin goýup we näsaglary bejerip boljak daýanç punktuny gurmagy makul bildiler.

Žan wan Riebik şondan bir ýyl soñ üç gämide togsana golaý aňtaw gezimi bilen 6-njy aprelde Table Baýa geldi we ertesi gün gala üçin ýer saýlamaga gury ýere çykdy.

Hususy söwda gatnaşyklaryna girmänkä dört ýyl öñ kompaniyá bilen oňuşmadyk Wan Riebik bu pursaty sypdyrady gelmändir we özüniň inžener, diwarçy, demirçi, ussa, zergär, daýhan hökmünde tanadypdyr.

Daýanç nokadyny Günorta Afrikadaky ilkinji ýewropa koloniýasyna öwren zat – kompaniyanyň deňizçileriň we harby gullukçylaryň Keýptauna ýerleşmegine, olaryň öz mülk ýerlerini gurmaga rugsat bermegidi.

1658-nji ýylда ilkinji gullar Gündogar Hindi adalaryndan, Orta Afrikadan getirildi we wan Riebik 1662-nji ýylда Hindistana gidende çaklaňja posýolokda hassahana, gämi duralgasy, atelye, däne ammary bilen birlikde ýasaýyş jaýlary bardy.

Gottentotlar bilen garym-gatym bolan ilkinji göçegciler we koloniýanyň ilaty kompaniýa tarapyndan golland ýetimhanalaryndan alnyp ugradylan ýetim gyzlaryň we Fransiýadan Huguenot sürgünleriniň hasabyna ep-esli artdy.

XVII asyryň togsanynjy ýyllaryna gelinende «De Kaapsche Vlek» (Keýp obasy) posýologynda birnäçe yüz öý we müñ adama golaý ýewropa ilaty bardy, bularyň üçden ikisi gollandiýaly, altydan biri fransuzdy we has az sanly nemes, şwed, daniýaly, belgiýaly bardy.

Şeýle-de ýüze golaý afrikaly we aziýaly, ýene-de 400-e golay gul bardy.

Beýleki ýewropa ýurtlaryndan täze gelenleri golland dili bilen

bitewileşdirmäge, golland dilinde gürletmäge, Reformalar buthanasyna uýdurmagá üns berildi we XVIII asyrda çaklaňja posýolok indi Kaapstad (Keýptaun) diýip atlandyrylyan posýologa öwrüldigiçe afrikaner halkunyň tapgyrlaýyn ewolýusiýasyny gördü.

Iňlisler 1795-nji ýylда ony eýelänlerinde posýologyň eýýäm müñe golaý ýasaýyış jaýy we 14 müñe golaý ilaty bardy.

Elbetde, düýpli ýerli ilat ol ýerde öñdenem ýasaýardy. Köpcülikleýin ýagdaýda gottentot we san halklarynyň ýewropalaşan atlarynyň utgaşygy bolan orginal ýasaýjylar sebite Hui Gaeb («Bulutlaryň üýsen ýeri») we kilometr beýiklikdäki Masa dagyna ilkinji ady bolan Hoerikwaggo «deňizdäki dag» manysyny berýän atlary dakdy.

XVIII asyryň ortalarynda Masa dagy Keýptaunyň gullary tarapyndan işlenýän ortalyk koloniýalaşdyrylan ýerdi.

Keýptaunyň musulman ilaty ilkibaşda gul edilen işçiler hökmünde Günorta Afrika getirilip, şäheriň dörän wagtyndan bări bar.

1834-nji ýylда gulçulygyň ýatyrylmagy Table dagynyň ýanyndaky Signal depesiniň eteginde Bo-Kaap atly saýlanyp duran meýdanyň giňemegine getirdi.

Häzir pastel reňkli külbelerden, metjitlerden, restoranlardan ybarat çaltlyk bilen aristokratlaşan ýasaýyış massiwiniň kökleri, söwda gatnaşyklary we gulçulyk zynjyrynyň Malaýziýadan, Indoneziýadan, Hindistandan, Hytaýdan getirilenler üçin baglanyşykly azatlyk ýeri bolandygy bir wagta çenli uzaýar.

КИРИЛЛ КОБРИН

ПИСЬМА В КЕЙПТАУН О РУССКОЙ ПОЭЗИИ

XX asyrdaky Keýptaunyň kyssasy tutuş mikroraýonyň Altynjy raýonyň ýykylmagy bilen bir hatarda şährriň her tarapyna ýaýran üýtgeşmeler getiren sistema bolan aparteid tarapyndan hapalanýar.

Dueýn Jetřo birmahallar millet taýdan alanda garym-gatym jemgyýeti goýnunda saklan, ýöne indi boş, ýabany ot-çöplerden dolan meýdany tutup ýatan Altynjy raýonyň öñki ýasaýjylary üçin «Periler ýurdunyň utopiki meýdany, Westlendiň takrap galan meýdany, sumat bolan Sürgün meýdany» hökmünde garalýandygyny öñe sürüyär.

Keýptaun üçin şindizem aýratyn tema hasaplanýan Altynjy raýon taryhy jemgyýetiň nähili kemala gelýändigini görkezýär.

Zorlukly çetleşdirmeler, ýykgynyçylyk we adamzatdan daşlaşdyran dünýä sürgün ýoly bilen ynsanyýetlikden çykaryldy we soňra öñki öýleriniň ruhuny çagyryp, şeýle kemsidilme we tüwmaýak galdyrylma tejribesinden hormat-sylag we adamkärçilik duýgusunu halas etdi.

Aparteidiň yzyndan sebit tüwmaýak galdyrylanlar üçin üns merkezi hem-ä marginallaşmagyň hemem azat boluşyň «simwoliki ulgamyna» öwrüldi.

Umut ATASEWEN,
gadymydünýä taryhcysy / @atasevenoffica

Şenbe, 27.04.2024 ý. Taryhy ýerler